

تأثیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابداری بر ویژگی‌های سود پیش‌بینی شده

رضا جامعی^۱
آزاده رستمیان^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۹/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۱۱/۱۷

چکیده

یکی از نقش‌های مهم اطلاعات حسابداری مالی کمک به استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی در قالب پیش‌بینی‌های سود آتی شرکت است. از طرفی برای افزایش کیفیت گزارشگری مالی بهبود نظام راهبردی شرکتی موضوعی انکارناپذیر است. یکی از ارکان اصلی راهبردی شرکتی کمیته حسابداری است. درک و دانش اعضای با تجربه کمیته حسابداری، ارزش گزارشگری مالی و حسابداری شرکت را افزایش می‌دهند. پژوهش حاضر ارتباط تخصص مالی اعضای کمیته حسابداری با ویژگی‌های سود پیش‌بینی سود هر سهم مدیریت را بررسی می‌کند. در این پژوهش داده‌های ۹۵ شرکت پذیرفته‌شده در بورس تهران که کمیته حسابداری دارند، جمع‌آوری شد و فرضیه‌ها با استفاده از تحلیل ضرایب رگرسیون، آزمون شده‌اند. شواهد نشان می‌دهد، تخصص مالی اعضای کمیته حسابداری با صحت پیش‌بینی سود رابطه مثبت دارد. به بیان دیگر می‌توان گفت وجود اعضای با تخصص مالی در کمیته حسابداری کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد و اطلاعات قابل اتکاتری در اختیار مدیریت قرار می‌گیرد و پیش‌بینی سود با دقت بیشتری برآورد می‌شود. همچنین نتایج نشان داد که تخصص مالی اعضای کمیته حسابداری با پراکندگی پیش‌بینی‌های سود ارتباطی منفی دارد.

واژه‌های کلیدی: کمیته حسابداری، تخصص مالی، پیش‌بینی سود هر سهم.

۱- استادیار حسابداری، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران، نویسنده اصلی. frjamei@yahoo.com
۲- کارشناس ارشد، دانشگاه کردستان، مسئول مکاتبات.

۱- مقدمه

تحول در محیط اقتصادی ایران در سال‌های اخیر، به ویژه با افزایش خصوصی‌سازی و واگذاری شرکت‌های دولتی و نیز توسعه بازار سرمایه سبب شده است که راهبری شرکتی^۱ به عنوان مکانیزم نظارتی بیش از پیش مورد توجه قرار گیرد. کمیته حسابرسی^۲ از اجزای ارکان راهبری بنگاه تلقی می‌شود و عاملی تعیین‌کننده در روند گزارشگری مالی است، که اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی شده را افزایش می‌دهد. از طرف دیگر، شرکت‌ها و سهامداران برای نظارت دقیق‌تر بر زمینه‌هایی همچون ریسک، جلوگیری از اتلاف منابع شرکت، صحت گزارشگری مالی و رعایت الزامات قانونی و مقرراتی، بر قضاوت اعضای کمیته حسابرسی اتکا می‌کنند. هر عضو کمیته حسابرسی، برای انجام وظایف خود به شناخت درست و آشکار وظایف خود با توجه به منشور فعالیت کمیته و سایر الزامات قانونی نیاز دارد. برای نمونه، منشور کمیته حسابرسی مصوب سازمان بورس و اوراق بهادار، بندهایی درباره‌ی استقلال و تخصص اعضای کمیته دارد.

پیش‌بینی سود حسابداری و تغییرات آن یک رویداد اقتصادی است که از دیرباز علاقه‌ی سرمایه‌گذاران، مدیران، تحلیلگران مالی، پژوهشگران و اعتباردهندگان را به خود جلب کرده و از مهم‌ترین منبع اطلاعاتی سرمایه‌گذاران، اعتبار دهندگان و سایر استفاده‌کنندگان، به ویژه در بورس اوراق بهادار شمرده می‌شود (ملکیان، احمدپور، رحمانی نصرآبادی و دریایی، ۱۳۸۹). از سوی دیگر سازمان بورس اوراق بهادار در راستای بهبود کیفیت گزارشگری مالی تلاش‌هایی انجام داده است. از جمله اینکه پروژه بهبود نظام راهبری شرکتی در دستور خود قرار داده که نمونه‌ای از ساز و کارهای این نظام تکمیل شده و در قالب دستور العمل قرار گرفته است. شاید جدی‌ترین گام برداشته شده در این راه، مربوط به تصویب دستور العمل سامانه‌های کنترل داخلی ناشران پذیرفته‌شده در بورس و فرا بورس در ۱۶ اردیبهشت ماه ۱۳۹۱ می‌باشد. در اواخر سال ۱۳۹۱ سازمان، منشور کمیته حسابرسی و واحد حسابرسی داخلی را تصویب کرد تا در عزم خود به سمت استقرار نظام راهبری شرکتی، مصمم‌تر باشد.

با توجه به مطالب بیان‌شده در همین منشور اعضای کمیته حسابرسی برای انجام موثر وظایف ذکر شده در منشور باید تخصص مالی داشته باشند و این تخصص فراتر از آشنایی صرف با صورت‌های مالی است. لازم به ذکر است که که اعضا نباید تخصص پیش‌گفته را در طول زمان از دست بدهند به همین جهت، شرکت‌ها باید آموزش مستمر اعضا و مشاوره‌های حرفه‌ای شامل آخرین تغییرات در استانداردها و اصول حسابداری، حسابرسی، قوانین و مقررات بازار سرمایه کشور و قوانین تازه وضع شده را برای اعضا فراهم کنند. بسیاری از کشورها به صورت دوره‌ای تخصص مالی اعضا را ارزیابی می‌کنند.

پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه بیانگر این موضوع است که وجود اعضایی با تخصص مالی در کمیته حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی مرتبط است (دی فوند، هان ۲۰۰۵؛ هالیوال، نیکل و ناویسی ۲۰۱۰؛ کریشنن ۲۰۰۸). از این رو ما در این پژوهش با بررسی این موضوع که آیا بهبود کیفیت گزارشگری مالی در اثر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با پیش‌بینی‌های سود آتی مرتبط است را بررسی خواهیم کرد.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

اطلاعاتی که مدیران در اختیار بازار سرمایه قرار می‌دهند، همواره منابع مهم اطلاعاتی به شمار می‌روند برخی از این اطلاعات برآوردها و پیش‌بینی سودهای آتی شرکت است که در فواصل مختلف در اختیار بازار سرمایه قرار می‌گیرند طوری که امروزه پیش‌بینی و افشای مدیریت از سود، مهمترین منبع اطلاعاتی که سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران شمرده می‌شود (خوش طینت و اکبری ۱۳۸۷). بنابراین، از مهمترین منابع اطلاعات و بازار سرمایه اطلاعات و پیش‌بینی‌هایی است که مدیران شرکت‌ها به بازار عرضه می‌کنند.

تقویت فرهنگ پاسخگویی و ارتقای شفافیت اطلاعات در شرکت‌ها و سایر واحدهای اقتصادی که تمام یا بخشی از سرمایه از طریق مردم تامین شده است، ضرورتی انکارناپذیر است. بنابراین برای حصول اطمینان از مسئولیت پاسخگویی بنگاه‌های اقتصادی در مقابل افراد ذینفع باید نظارت و مراقبت کافی بعمل آید. برای اعمال این نظارت و مراقبت کافی وجود ساز و کاری مناسب لازم است. از جمله این ساز و کارها، طراحی و اجرای نظام راهبری مناسب در شرکت‌هاست.

نظام راهبری شرکتی مفهومی است که در سال‌های اخیر در زمینه مسایلی همچون پاسخگویی و افزایش کیفیت اطلاعات مطرح گردیده است. کمیته حسابرسی یکی از ارکان اصلی نظام راهبری شرکتی است و همچنین یکی از مهم‌ترین کمیته‌های تخصصی هیئت مدیره محسوب می‌شود که موجب تقویت، سلامت و کیفیت گزارشگری مالی، بهبود کیفیت کنترل‌های داخلی بهبود عملکرد حسابرسان کمک به هیئت مدیره برای ایفای مسئولیت پاسخگویی و اطمینان از انطباق فعالیت‌های این واحدها با قوانین و مقررات آمره و همچنین موجب جلوگیری از اعمال غیر قانونی مدیریت می‌شود (ابراهیمی و همکاران؛ ۱۳۹۳).

کمیته حسابرسی باید به نحوی مناسب برای انجام وظایف خود ایفای نقش کند. یک منشور شفاف و مکتوب به کمیته و دیگران در درک مسئولیت‌های آن‌ها کمک می‌کند. براساس منشور کمیته حسابرسی مصوبه ۱۳۹۱/۱۱/۲۳ سازمان بورس اوراق بهادار تهران، کمیته حسابرسی از ۳ تا ۵ عضو که اکثریت آن‌ها مستقل و تخصص مالی دارند با انتخاب و انتصاب هیئت مدیره تشکیل می‌شود. استقلال کمیته حسابرسی سنگ بنای اثربخشی کمیته حسابرسی است. تخصص و مهارت اعضای کمیته حسابرسی، یکی دیگر از ویژگی‌های کمیته حسابرسی است که با اثربخشی^۳ کمیته حسابرسی ارتباط تنگاتنگی دارد و موضوع مورد بحث این پژوهش خواهد بود. اعضای کمیته حسابرسی برای انجام موثر وظایف خود در منشور باید تخصص مالی داشته باشند و این تخصص فراتر از آشنایی صرف با صورت‌های مالی است.

ماده ۱ منشور کمیته حسابرسی تخصص مالی^۴ را بصورت زیر تعریف می‌نماید: مدرک دانشگاهی یا مدرک حرفه‌ای داخلی یا معتبر بین المللی در مسائل مالی (حسابداری، حسابرسی، مدیریت مالی، اقتصاد، سایر رشته‌های مدیریت با گرایش مالی یا اقتصادی) همراه با توانایی تجزیه و تحلیل صورت‌ها و گزارشگری مالی و کنترل داخلی حاکم بر گزارشگری مالی.

پژوهش‌های انجام شده در این زمینه بیانگر این موضوع است که وجود اعضای با تخصص مالی حسابداری (نه غیر حسابداری) در کمیته حسابرسی با ویژگی‌های گزارشگری مالی مرتبط است از جمله؛ محافظه‌کاری حسابداری بیشتر (کریشنن و ویسوانادن ۲۰۰۸)، کیفیت بالاتر اقلام تعهدی (هالیوال و همکاران ۲۰۱۰)، مدیریت سود کمتر (بدارد و همکاران ۲۰۰۴؛ کارکلو و همکاران ۲۰۰۶)، بالاتر رفتن میزان اعتبار شرکت (کولینس و لافوند ۲۰۰۶) و همچنین وقوع کمتر ضعف‌های اساسی کنترل داخلی (هو تاش و بدارد ۲۰۰۹).

مطالعات قبلی نشان دادند که مهارت‌ها و تجارب حرفه‌ای اعضای کمیته در زمینه گزارشگری مالی یک عامل کاملاً آشکار با اثر بخشی کمیته حسابرسی است (کانسونلو و دفیوئنتس ۲۰۰۷).

هرمن و همکاران (۲۰۱۳)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ویژگی‌های سود پیش‌بینی شده توسط تحلیلگران پرداختند. نتایج آنان حاکی از این مطلب بود که تخصص مالی حسابداری اعضای کمیته حسابرسی با دو ویژگی پیش‌بینی سود تحلیلگران یعنی؛ صحت بیشتر پیش‌بینی سود پراکندگی کمتر پیش‌بینی‌ها، دارای ارتباطی معنادار است. اما برای تخصص مالی غیر حسابداری نتایجی مبنی بر وجود رابطه معنادار با سود پیش‌بینی شده مشاهده نشد.

کلین (۲۰۰۷)، عملکرد کمیته حسابرسی را به طور مفصل مورد بررسی قرار دادند. نتایج آنان بیانگر این موضوع بود که کارایی و اثربخشی کمیته حسابرسی به عواملی همچون ماهیت مسئولیت کمیته حسابرسی و شخصیت اعضای آن بستگی دارد.

فاربر (۲۰۰۵)، با ارائه تعریفی گسترده از تخصص مالی اعضای کمیته نشان داد که وجود کارشناسان مالی در کمیته حسابرسی منجر به وقوع کمتر تقلب مالی در شرکت خواهد شد.

دی فوند و همکاران (۲۰۰۵) در پژوهش خود تخصص مالی حسابداری و غیر حسابداری را تفکیک کردند و نشان دادند که وجود اعضای با تخصص مالی حسابداری در کمیته حسابرسی شرکت‌ها با بازده غیرعادی بازار دارای رابطه مثبت و معنادار است. این درحالی بود که هیچ رابطه‌ای با وجود اعضای با تخصص مالی غیر حسابداری دیده نشد.

آبات و هم‌پژوهان (۲۰۰۴) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و تنظیم و ارائه مجدد صورتهای مالی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که وجود کارشناسان مالی در کمیته حسابرسی با میزان بروز تجدید ارائه صورتهای مالی دارای رابطه منفی و معنادار است.

دیویدسان، زای و زو (۲۰۰۴) در تحقیقی بازده سهام را پیرامون زمان انتصاب اعضای کمیته حسابرسی مورد بررسی قرار دادند. نتایج آنان نشان داد که اگر اعضای جدید کمیته حسابرسی دارای تخصص مالی باشند، شاهد تاثیرگذاری قابل ملاحظه‌ای روی قیمت سهام هستیم.

والاس و شی (۲۰۰۴)، در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که دانش و تحصیلات مالی و حسابداری اعضای کمیته حسابرسی نقشی موثر در انتشار اطلاعات قابل اتکا دارد.

ابوت پارکر و پیتر (۲۰۰۲)، با انجام مطالعاتی دریافته‌اند که نبود اعضای با تخصص مالی در کمیته حسابرسی، ارتباط معناداری با افزایش احتمال رخداد اشتباه و تقلب مالی دارد. همچنین نتایج آنان نشان داد که وجود کمیته حسابرسی مستقل از اعضای هیئت مدیره، احتمال رخداد تقلب و اشتباه مالی را کاهش می‌دهد.

ابوت و همکاران (۲۰۰۰)، در یک بررسی به مطالعه رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و ویژگی‌های کمیته حسابرسی پرداختند. آنها با انجام پژوهشی دیگر دریافته‌اند که ارائه نادرست صورت‌های مالی در شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی مستقل، با متخصصان مالی، کمتر است.

ویلد (۱۹۹۶)، در پژوهش خود تعدادی از شرکت‌های دارای کمیته حسابرسی را بررسی کرده و به این نتیجه رسیدند که پس از تشکیل کمیته حسابرسی، محتوای اطلاعاتی گزارش‌های سود این واحدهای اقتصادی افزایش یافته است.

حیدرپور و خواجه محمود (۱۳۹۳)، در پژوهش خود به بررسی رابطه بین ویژگی‌های سود هر سهم توسط مدیریت بر ریسک و ارزش شرکت پرداختند. نتایج پژوهش آنان حاکی از این مطلب است که بین فراوانی و دقت انتشار پیش‌بینی سود هر سهم با ریسک شرکت به لحاظ آماری ارتباط معناداری وجود دارد. همچنین رابطه معناداری بین فراوانی، دقت و اعتبار پیش‌بینی سود هر سهم با ارزش شرکت به دست آمد.

اسدی و بیات (۱۳۹۳)، تاثیر محافظه‌کاری بر پیش‌بینی‌های مدیریت از سود را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که محافظه‌کاری با تعداد دفعات پیش‌بینی سود از سوی مدیریت دارای رابطه منفی و معنادار است. به بیانی دیگر با افزایش میزان محافظه‌کاری مدیران، آنها تمایل کمتری برای افشای پیش‌بینی‌های خود دارند. همچنین شواهد تجربی نشان داد که با افزایش محافظه‌کاری خطای پیش‌بینی سود مدیریت کاهش می‌یابد.

مهدوی و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهش خود اثر ویژگی‌های حاکمیت شرکتی بر کیفیت سود پیش‌بینی شده به وسیله مدیریت را بررسی کردند. برای ارزیابی حاکمیت شرکتی از متغیرهای ویژگی‌های هیئت مدیره، سهامداران نهادی و کمیته حسابرسی استفاده کردند و برای اندازه‌گیری متغیر سود پیش‌بینی شده نیز از دو متغیر دقت و سوگیری مدیریت در سود پیش‌بینی شده استفاده شد. نتایج نشان داد که متغیرهای حاکمیت شرکتی بر کیفیت سود پیش‌بینی شده به وسیله مدیریت شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیری ندارد.

تختائی و همکاران (۱۳۹۰)، در مقاله خود با مروری بر پژوهش‌های انجام شده، تاثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی را بر بهبود و کیفیت گزارشگری مالی شامل کیفیت سود و مدیریت سود مورد بررسی قرار دادند. با توجه به نتایج پژوهش‌های انجام شده، به نظر می‌رسد که باید از طریق اقداماتی از قبیل استقلال کمیته حسابرسی، وجود افرادی با تخصص مالی و حسابداری و حسابرسی در کمیته حسابرسی و افزایش بهبود اثربخشی کمیته حسابرسی به منظور اطمینان از ارائه صادقانه فرایند گزارشگری مالی و گسترش

پژوهش‌های انجام شده در زمینه کمیته حسابرسی و ویژگی‌های آن، تاکید بیشتری در زمینه بهبود آثار کمیته حسابرسی بر فرایند گزارشگری مالی انجام گیرد.

علوی طبری و عصابخش (۱۳۸۹)، در بررسی‌های خود پیرامون کمیته حسابرسی به این نتیجه رسیدند که ایجاد و بکارگیری کمیته حسابرسی در پیشگیری از وقوع اعمال خلاف غیر قانونی، بهبود فرایند گزارشگری مالی و همچنین ارائه اطلاعات شفاف و قابل اتکا موثر است.

طالب نیا و همکاران (۱۳۸۹)، در پژوهش خود نشان دادند که بین وجود کمیته حسابرسی و جذب اعتماد سرمایه‌گذاران، تعداد معاملات، حجم معاملات و بازده سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد. در نتیجه سرمایه‌گذاران با اعتماد بیشتری در این گونه شرکت‌ها سرمایه‌گذاری می‌نمایند.

براساس مطالب بیان شده در پیشینه پژوهش، ضرورت ایجاد کمیته حسابرسی اثر بخش در شرکت بر هیچ کس پوشیده نیست. کمیته تخصصی که در ایران به طور جدی در تمام شرکتها تشکیل نگردیده است اما به دلیل الزام بورس اوراق بهادار تهران امید است در سالهای آتی شاهد تشکیل و فعالیت تاثیر گذار آن در تمام شرکتها باشیم. چنین ساز و کار نظارتی، کنترلی و راهبری... در صورتی اثربخشی خواهد داشت که تمام اعضای آن از تخصص و سابقه مالی مناسب برخوردار باشند. این مهم موجب می‌شود اطلاعات قابل‌اتکاتر و گزارشات با کیفیت‌تر در اختیار مدیریت شرکت قرار گرفته و مدیر نیز براساس این اطلاعات تحلیل‌های بهتری ارائه و پیش‌بینی‌های دقیقتری را از سود هر سهم در اختیار استفاده‌کنندگان قرار دهد. چرا که همان طور که مشهود است اطلاعات مربوط به سود برای سرمایه‌گذاران جهت تصمیم‌گیری‌شان جذابیت بیشتری دارد. به همین منظور این مقاله درصدد است رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ویژگی‌های سود ارائه شده از سوی مدیریت شرکت (صحت و پراکندگی پیش‌بینی‌های انجام شده طی سال) را بررسی نماید.

۳- فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول

یکی از عوامل موثر بر میزان اعتبار و قابلیت اتکای صورتهای مالی ارائه شده برای استفاده‌کنندگان، وجود کمیته حسابرسی در شرکت است. اثر بخشی کمیته حسابرسی از عوامل زیادی نشأت می‌گیرد که یکی از مهمترین آنها وجود اعضایی با تخصص مالی در کمیته حسابرسی است. که طبق پژوهش‌های انجام شده منجر به کیفیت گزارشگری مالی بالاتر می‌شود. از این رو انتظار می‌رود هر چه اطلاعات مالی با کیفیت‌تر در اختیار مدیریت قرار گیرد، پیش‌بینی‌های آتی مدیریت از سود دقیق‌تر باشد و میزان انحراف آن از سود واقعی به مراتب کمتر شود، بر این اساس فرضیه اول به صورت زیر تدوین می‌گردد:

- بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و صحت پیش‌بینی سود رابطه مثبت وجود دارد.

فرضیه دوم

شرکت در طی سال پیش‌بینی‌هایی ۳ ماهه، ۶ ماهه ... ارائه می‌دهد. این پیش‌بینی‌ها بر مبنای اطلاعاتی است که در اختیار مدیریت شرکت قرار می‌گیرد. اگر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی را بهبود بخشد، اطلاعات قابل اتکاتری بدست خواهد آمد از این رو ما انتظار داریم که پراکندگی پیش‌بینی‌های مدیریت از سود کاهش یابد، بنابراین فرضیه دوم به شرح زیر بیان می‌شود:

- بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و پراکندگی پیش‌بینی‌های سود در طی یک سال رابطه منفی وجود دارد.

۴- روش‌شناسی پژوهش

برای گردآوری داده‌های مورد نیاز این پژوهش از نرم‌افزارهای اطلاعاتی ره‌آورد نوین و همچنین از آرشیو الکترونیکی کتابخانه بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است. لازم به توضیح است که اطلاعات مربوط به تخصص مالی اعضا از سایت بورس اوراق بهادار تهران قسمت حسابرسی شرکت‌ها گردآوری شده در این قسمت اسامی ۲۱۹ شرکت بورسی و فرابورسی که کمیته حسابرسی دارند درج گردیده و اطلاعاتی همچون عضو مالی، مستقل اعضای کمیته حسابرسی مشخص گردیده است. در ضمن اطلاعات تکمیلی مربوط به اعضای کمیته حسابرسی در شبکه کدال موجود می‌باشد (که بعضاً ممکن است تغییراتی هم در اواخر سال ۱۳۹۳ در ترکیب اعضا داده شده باشد). این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از نوع توصیفی - تحلیلی همبستگی است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از تحلیل ضرایب رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران هستند که: ۱. کمیته حسابرسی دارند. ۲. پایان سال مالی آنها منتهی به ۲۹ یا ۳۰ اسفند ماه است و ۳. جزء شرکت‌های واسطه‌گری مالی، بانک‌ها و بیمه‌ها نباشند.

همان‌طور که در بخش مقدمه ذکر گردید، در ۲۳ بهمن ماه ۱۳۹۱ سازمان بورس و اوراق بهادار تهران منشور کمیته حسابرسی را تصویب کرد و تمام شرکت‌ها ملزم به تشکیل کمیته حسابرسی شدند. اما با این وجود؛ هم اکنون حدود ۹۵ شرکت بورسی (با توجه به موارد گفته بالا) کمیته حسابرسی دارند، از این رو تمام شرکت‌ها به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. لازم به ذکر است که داده‌ها از نوع مقطعی بوده و تنها سال ۱۳۹۲ بررسی شده است.

۵- مدل‌های اصلی پژوهش و متغیرهای آن

هدف این پژوهش بررسی این موضوع است که آیا تخصص مالی کمیته حسابرسی با پیش‌بینی‌های سود توسط مدیریت ارتباطی دارد. از این رو دو ویژگی برای این پیش‌بینی‌ها در نظر گرفته شده است ابتدا صحت پیش‌بینی سود در مدل ۱ و ۲ و در مدل ۳ و ۴ نیز پراکندگی پیش‌بینی‌های سود (مطابق پژوهش هرمن و همکاران، ۲۰۱۳) آزمون شده است.

(۱)

$$ACCY = \beta_0 + \beta_1 FIN + \beta_2 NFIN + \beta_3 SIZE + \beta_4 SURPRISE + \beta_5 LOSS + \beta_6 ZMIJ + \beta_7 HORIZON + \beta_8 STDROE + \beta_9 COVERAGE + \epsilon$$

۶ متغیر کنترلی مربوط به ویژگی‌های حاکمیت شرکتی در مدل ۲ و (۴) اضافه شده است، بنابراین مدل به صورت زیر ارائه شده است.

(۲)

$$ACCY = \beta_0 + \beta_1 FIN + \beta_2 NFIN + \beta_3 SIZE + \beta_4 SURPRISE + \beta_5 LOSS + \beta_6 ZMIJ + \beta_7 HORIZON + \beta_8 STDROE + \beta_9 COVERAGE + \beta_{10} ACSIZE + \beta_{12} ACIND + \beta_{13} BSIZE + \beta_{11} ACMEET + \beta_{14} NODUAL + \beta_{15} BIND + \epsilon$$

$$ACCY_t = (-1) |FORECAST_t - EPS_t| / PRICE_{t-1}$$

برای آزمون فرضیه دوم از مدل ۳ و ۴ استفاده شده است.

(۳)

$$DISP = \beta_0 + \beta_1 FIN + \beta_2 NFIN + \beta_3 SIZE + \beta_4 SURPRISE + \beta_5 LOSS + \beta_6 ZMIJ + \beta_7 HORIZON + \beta_8 STDROE + \beta_9 COVERAGE + \epsilon$$

(۴)

$$DISP = \beta_0 + \beta_1 FIN + \beta_2 NFIN + \beta_3 SIZE + \beta_4 SURPRISE + \beta_5 LOSS + \beta_6 ZMIJ + \beta_7 HORIZON + \beta_8 STDROE + \beta_9 COVERAGE + \beta_{10} ACSIZE + \beta_{11} ACMEET + \beta_{12} ACIND + \beta_{13} BSIZE + \beta_{14} NODUAL + \beta_{15} BIND + \epsilon$$

$$PRICE_{t-1} DISP_t = STD (FORECAST_t) /$$

۵-۱- متغیرهای وابسته

در این پژوهش ویژگی‌های سود پیش‌بینی شده مدیریت به ۲ صورت می‌باشد:

۱. صحت پیش‌بینی سود (ACCY). پراکندگی پیش‌بینی‌های سود طی سال (DISP).

ACCY_t: صحت پیش‌بینی سود هر سهم در سال t که به صورت قدر مطلق تفاضل سود پیش‌بینی شده و

سود واقعی محاسبه و بر مبنای قیمت پایانی سهم (t-۱) مقیاس‌بندی می‌شود.

DISP_t: انحراف معیار پیش‌بینی‌های سود طی سال t که بر مبنای قیمت پایانی سهم (t-۱) مقیاس‌بندی

می‌شود.

۵-۲- متغیرهای مستقل

FIN: نسبت اعضای که تخصص مالی دارند.
NFIN: نسبت اعضای که تخصص غیر مالی دارند.

۵-۳- متغیرهای کنترلی

SIZE: اندازه شرکت است که به صورت لگاریتم ارزش بازار سهام در شروع سال t محاسبه می‌شود.
SURPRISE: تغییر در سود خالص قبل از اقلام غیر مترقبه که بر مبنای قیمت پایانی سهم مقیاس‌بندی می‌شود.
LOSS: اگر شرکت در سال t زیان داشته باشد یک؛ در غیر این صورت صفر خواهد بود.
ZMIJ^۵: شاخصی است برای سنجش بحران مالی شرکت.
HORIZON: لگاریتم طبیعی افق زمانی بین تاریخ آخرین پیش‌بینی سود هر سهم در سال t و تاریخ اعلام سود واقعی هر سهم.
STDROE: انحراف معیار بازده حقوق صاحبان سهام طی ۵ سال گذشته.
COVERAGE: لگاریتم طبیعی تعداد پیش‌بینی‌های سود هر سهم در سال t .
ACSIZE: لگاریتم طبیعی تعداد اعضای کمیته حسابرسی.
ACMEET: تعداد جلساتی که کمیته حسابرسی در طول سال تشکیل می‌دهند.
ACIND: سهم (نسبت) مدیران مستقل در کمیته حسابرسی.
BSIZE: لگاریتم طبیعی تعداد اعضای هیئت مدیره.
NODUAL: اگر مدیرعامل، رئیس هیئت مدیره نباشد یک؛ در غیر این صورت صفر خواهد بود.
BIND: سهم مدیران غیر موظف در هیئت مدیره شرکت.

۶- یافته‌های پژوهش

۶-۱- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش به صورت خلاصه در جدول ۱ نشان داده شده است. همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، در اکثر متغیرها میانگین و میانه کمابیش نزدیک به هم هستند که گویای نرمال بودن داده‌هاست. میانگین به‌دست آمده برای متغیر وابسته ACCY $0/064480$ می‌باشد، با توجه به اینکه بر مبنای قیمت پایانی سهم در سال گذشته مقیاس‌بندی شده است و میانگین قیمت پایانی هر سهم 7105 ریال محاسبه شده می‌توان گفت که تفاوت بین سود پیش‌بینی شده و سود واقعی به طور متوسط 458 ریال ($0/064480 * 7105$) می‌باشد. به همین صورت برای پراکندگی پیش‌بینی‌های سود (DISP) نیز 430 ریال محاسبه گردید ($0/060545 * 7105$).

با توجه به میانگین FIN ۹۱/۱٪ اعضای کمیته حسابرسی تخصص مالی دارند. تعداد تحلیل‌ها و پیش‌بینی‌هایی که مدیریت شرکت در طی یک سال ارائه می‌دهد به طور میانگین ۶ مرتبه است. HORIZON نیز بیانگر افق زمانی بین تاریخ اعلام سود پیش‌بینی شده و سود واقعی است که میانگین به‌دست آمده برای ۵۰ روز است.

اندازه کمیته حسابرسی می‌تواند تاثیر سازنده‌ای روی کمیته داشته باشد، کمیته حسابرسی بزرگتر دانش وسیعتر دارند که بر مبنای آن استدلال و استنتاج می‌کنند. میانگین آن ۳ نفر است. ۷۲٪ اعضای کمیته حسابرسی نیز طبق میانگین به‌دست آمده عضو مستقل هستند. باید دقت داشت که فلسفه وجودی کمیته حسابرسی، استقبال از نگاه‌های بیرونی است بنابراین توصیه اکید اکثر قانون‌گذاران و منشورهای کمیته حسابرسی استفاده از اعضای مستقل است. تلاش کمیته حسابرسی در انجام وظایفش نیز با اثربخشی کمیته حسابرسی ارتباط دارد متداول‌ترین شاخص برای سنجش میزان تلاش کمیته حسابرسی، تعداد جلساتی کمیته حسابرسی در هر سال است که در این پژوهش به عنوان متغیر کنترلی در مدل وجود دارد و میانگین آن ۶ جلسه در سال است.

جدول ۱ - آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	میان	انحراف معیار	چارک اول	چارک سوم
ACCY	-۰/۰۶۴۴۸	-۰/۰۲۴۹۵۰	۰/۱۲۷۶۶۸۰	-۰/۰۵۴۲۱۰	-۰/۰۰۷۵۶۰
DISP	۰/۰۶۰۵۴۵	۰/۰۴۴۶۳۸	۰/۰۶۱۱۴۳۱	۰/۰۱۰۷۱۵	۰/۰۸۲۸۶۸
FIN	۰/۹۱۰۶	۱/۰۰۰۰	۰/۴۰۴۷۸	۱/۰۰۰۰	۱/۰۰۰۰
NFIN	۰/۰۹۶	۰/۰۰۰۰	۰/۲۶۰۶۳	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰
SIZE	۱۲/۴۲۷۶	۱۲/۴۰۷۴	۰/۷۲۹۸۵	۱۱/۹۳۶۶	۱۲/۷۰۵۱
SURPRISE	۰/۰۷۵۹	۰/۰۲۹۵	۰/۲۴۵۱	۰/۰۰۶۵	۰/۰۴۳۳
LOSS	۰/۰۴	۰/۰۰	۰/۲۰۲	۰/۰۰	۰/۰۰
ZMIJ	-۲/۲۶۸۵	-۲/۳۰۴۷	۲/۰۳۸۲۶	-۳/۵۶۷۴	-۰/۹۲۱۸
HORIZON	۱/۶۲۷۸	۱/۷۶۰۰	۰/۳۱۰۷۴	۱/۵۱۰۰	۱/۷۸۰۰
STDROE	۰/۰۰۹۹	۰/۰۰۸۵	۰/۰۰۶۷۴	۰/۰۰۶۴	۰/۰۱۱۵
COVERAGE	۰/۷۸۷۶	۰/۷۷۸۲	۰/۰۷۶۷۸	۰/۶۹۹۰	۰/۸۴۵۱
ACSIZE	۰/۴۸۵۳	۰/۴۷۰۰	۰/۰۵۵۰۸	۰/۴۷۰۰	۰/۴۷۰۰
ACMEET	۶/۴۵	۶/۰۰	۱/۰۷۰	۶/۰۰	۶/۰۰
ACIND	۰/۷۲۱۱	۰/۶۶۰۰	۰/۱۸۱۰۷	۰/۶۶۰۰	۰/۸۰۰۰
Bsize	۰/۶۹۴۷	۰/۶۹۰۰	۰/۰۲۶۳۷	۰/۶۹۰۰	۰/۶۹۰۰
NODUAL	۱/۰۰	۱/۰۰	۰/۰۰۰	۱/۰۰	۱/۰۰
BIND	۰/۶۸۷۱	۰/۶۰۰۰	۰/۱۹۰۶۰	۰/۶۰۰۰	۰/۸۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهشگر

در رگرسیون مقدار متوسط یک متغیر براساس مقادیر ثابت متغیرهای دیگر تخمین زده می‌شود، که نتایج حاصل از تحلیل ضرایب رگرسیون چند متغیره در جدول ۲ و ۳ بیان شده است.

۲-۶- آمار استنباطی

نتایج حاصل از اجرای مدل انتخابی برای رابطه مورد بررسی که با استفاده از نرم افزار SPSS صورت پذیرفته، در جدول ۲ و ۳ خلاصه گردیده است. به ترتیب موارد محاسبه شده شامل ضریب متغیر برآورد شده، خطای استاندارد، آماره تی و سطح معناداری می‌شود.

جدول ۲ - نتایج آزمون فرضیه اول

مدل ۲				مدل ۱				
سطح معناداری	آماره T	خطای استاندارد	بتا	سطح معناداری	آماره T	خطای استاندارد	بتا	
۰/۸۷۸	۰/۱۵۳**	۰/۳۷۸	۰/۰۵۸	۰/۹۲۴	-۰/۹۶**	۰/۲۶۸	-۰/۰۲۶	(Constant)
۰/۰۸۹	۱/۵۲۳***	۰/۰۴۹	۰/۰۸۴	۰/۱۲۱	۱/۵۶۸**	۰/۰۴۶	۰/۰۷۲	FIN
۰/۰۲۷۲	۱/۹۵۷	۰/۰۶۴	۰/۱۷۱	۰/۲۹۱	۱/۷۴۲	۰/۰۶۲	۰/۰۶۶	NFIN
۰/۶۹۷	۰/۳۹۰***	۰/۰۲۲	۰/۰۰۹	۰/۷۲۲	۰/۳۵۶**	۰/۰۲۰	۰/۰۰۷	SIZE
۰/۱۸۱	-۱/۳۴۹**	۰/۰۰۰	-۰/۵۸۵۴	۰/۱۸۵	-۱/۳۳۷**	۰/۰۰۰	-۰/۵۵۲۰	SURPRISE
۰/۰۱۷	-۲/۴۴۵	۰/۰۶۴	-۰/۱۵۵	۰/۰۱۱	-۲/۵۹۴	۰/۰۶۲	-۰/۱۶۲	LOSS
۰/۰۰۰	-۴/۰۳۱	۰/۰۰۷	-۰/۰۲۸	۰/۰۰۰	-۴/۲۱۸	۰/۰۰۷	-۰/۰۲۸	ZMIJ
۰/۷۲۵	۰/۳۵۳**	۰/۰۳۹	-۰/۰۱۴	۰/۸۰۰	۰/۳۵۴***	۰/۳۷	-۰/۰۰۹	HORIZON
۰/۱۹۲	-۱/۳۱۷**	۱/۸۳۵	-۱/۴۱۶	۰/۲۲۷	-۱/۲۱۶***	۱/۷۱۸	-۲/۰۸۹	STDROE
۰/۴۶۷	-۰/۷۳۰***	۰/۱۶۰	-۱/۱۱۷	۰/۳۴۰	-۰/۹۵۹**	۰/۱۵۶	-۰/۱۴۹	COVERAGE
۰/۵۴۹	۰/۶۰۱***	۰/۲۴۹	۰/۱۵۰					ACSIZE
۰/۴۰۰	۰/۸۴۷**	۰/۰۱۱	۰/۰۱۰					ACMEET
۰/۴۰۸	-۰/۸۳۲**	۰/۰۶۷	-۰/۰۵۵					ACIND
۰/۵۵۴	-۰/۵۹۴**	۰/۴۸۳	-۰/۲۸۷					BFSIZE
۰/۷۰۰	-۰/۳۸۷**	۰/۰۶۴	-۰/۰۲۵					BIND
۰/۳۵۲				۰/۳۳۳				ضریب تعیین
۰/۲۸۳				۰/۲۶۲				ضریب تعیین تعدیل شده
۲/۲۴۵				۲/۲۱۷				دوربین واتسون

***،**،* به ترتیب معنی داری در ۹۹٪، ۹۵٪ و ۹۰٪ را نشان می‌دهد.

منبع: یافته‌های پژوهشگر

پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی
شماره ۲۹ / بهار ۱۳۹۵

پیش فرض های مربوط به آزمون رگرسیون

با استفاده از رگرسیون چند متغیره محقق می‌تواند رابطه خطی بین مجموعه‌ای از متغیرها را با یک متغیر وابسته به شیوه‌ای مطالعه نماید که در آن، روابط موجود فی ما بین متغیرهای مستقل نیز مورد ملاحظه قرار گیرد و خود حاوی مفروضاتی به شرح ذیل است:

میانگین (امید ریاضی) خطاها صفر باشد و واریانس خطاها ثابت باشد. بدین معنی که توزیع خطاها باید دارای توزیع نرمال باشد. دوم اینکه متغیر وابسته مقیاس فاصله‌ای یا نسبی و دارای توزیع نرمال باشد. بین متغیرهای مستقل همبستگی وجود نداشته باشد (دارای هم خطی نباشد). از آنجا که همخطی الزاما پدیده نمونه‌ای است لذا به علت پدید آمدن داده‌های غیر تجربی بسیار در اغلب علوم اجتماعی روش واحدی برای کشف هم خطی و یا اندازه‌گیری شدت آن نداریم (گجراتی ۱۹۸۳). در این پژوهش آماره دوربین واتسون بین ۱/۵ تا ۲/۵ می‌باشد، بنابراین بین خطاهای الگوی رگرسیونی خود همبستگی وجود ندارد و عدم وجود همبستگی بین خطاها به عنوان یکی از پیش فرض‌های رگرسیون در خصوص مدل برازش شده پذیرفته می‌شود.

نتایج آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد که ضریب تعیین به میزان ۰/۳۵۲ می‌باشد و این الگو توانسته است ۳۵/۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته را از طریق تغییرات متغیرهای مستقل تبیین نماید. براساس نتایج به دست آمده، آماره t برای متغیر FIN برای مدل ۱ (۱/۵۶۸) و برای مدل ۲ (۱/۵۲۳) در $n=95$ و سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه گردید که مقدار آن کمتر از t جدول می‌باشد، این امر موجب تایید فرضیه اول می‌شود. این مطلب حاکی از ارتباط مثبت و معنادار بین تخصص مالی کمیته حسابرسی با صحت پیش‌بینی‌های انجام شده توسط مدیریت در سال مورد بررسی می‌باشد. در واقع می‌توان چنین استدلال کرد که وجود کارشناسان مالی در کمیته حسابرسی اثربخشی آن را افزایش داده و کیفیت گزارشگری مالی بالا رفته و اطلاعات قابل اتکاتر به دست می‌آید و مدیریت بر مبنای این اطلاعات معتبرتر پیش‌بینی‌های دقیق‌تری ارائه می‌دهد.

یکی از موضوعاتی که در پیش‌بینی سود حائز اهمیت می‌باشد این است که پیش بینی در چه بازه زمانی انجام می‌گیرد، بدین معنی که آیا زمان آخرین پیش‌بینی سود به زمان اعلام سود واقعی نزدیکتر است یا خیر. مسلما هر چه این افق زمانی کوتاه تر باشد مقادیر این دو به هم شباهت بیشتری خواهد داشت. در این پژوهش نتایج بیانگر این مطلب است که هر چه افق زمانی پیش‌بینی سود کمتر باشد (HORIZON) صحت پیش‌بینی سود بیشتر است و بالعکس. همچنین بین صحت پیش‌بینی سود و سهم مدیران غیر موظف در هیئت مدیره رابطه مثبتی وجود دارد. پژوهش‌های قبلی نشان داد که میزان بروز تقلب و مدیریت سود در شرکت‌هایی با مدیران غیر موظف بیشتر در هیئت مدیره دارای رابطه‌ای معنادار است (بسلی ۱۹۹۶؛ کلین ۲۰۰۲).

جدول ۳ - نتایج حاصل از فرضیه دوم

مدل ۴				مدل ۳				
سطح معناداری	آماره T	خطای استاندارد	بتا	سطح معناداری	آماره T	خطای استاندارد	بتا	
۰/۸۹۹	۰/۱۲۸**	۰/۱۸۱	۰/۰۲۳	۰/۸۳۶	-۰/۲۰۷**	۰/۱۳۳	-۰/۰۲۷	(Constant)
۰/۱۶۶	۱/۳۹۸**	۰/۰۲۳	-۰/۰۳۳	-۰/۲۴۴	۱/۱۷۳**	۰/۰۲۳	-۰/۰۲۷	FIN
۰/۵۰۹	۱/۷۶۳	۰/۰۳۱	-۰/۰۲۰	۰/۴۱۵	-۱/۸۱۹	۰/۰۳۱	-۰/۰۲۵	NFIN
۰/۶۴۸	-۰/۴۵۸**	۰/۰۱۱	-۰/۰۰۵	۰/۳۵۶	-۰/۹۲۹**	۰/۰۱۰	-۰/۰۰۹	SIZE
۰/۰۵۷	۱/۹۳۵***	۰/۰۰۰	۰/۰۱۷	۰/۰۲۹	۲/۲۲۱***	۰/۰۰۰	۰/۵۳۶	SURPRISE
۰/۰۰۰	۴/۱۴۵	۰/۰۳۰	۰/۱۲۶	۰/۰۰۰	۳/۹۹۱	۰/۰۳۱	۰/۱۲۳	LOSS
۰/۹۳۷	۰/۰۷۹**	۰/۰۰۳	۰/۰۰۰	۰/۷۳۷	۰/۳۳۶**	۰/۰۰۳	۰/۰۰۱	ZMIJ
۰/۶۱۶	۰/۵۰۳**	۰/۰۱۸	۰/۰۰۹	۰/۶۵۱	۰/۴۵۳**	۰/۰۱۸	۰/۰۰۸	HORIZON
۰/۰۵۵	۱/۹۴۷***	۰/۸۷۸	۱/۷۰۹	۰/۰۹۶	۱/۶۸۲***	۰/۸۵۰	۱/۴۲۹	STDROE
۰/۰۲۳	۲/۳۱۷***	۰/۰۷۷	۰/۱۷۸	۰/۰۲۲	۲/۳۳۳***	۰/۰۷۷	۰/۱۸۰	COVERAGE
۰/۱۵۲	-۱/۴۴۶**	۰/۱۱۹	-۰/۱۷۲					ACSIZE
۰/۶۱۹	۰/۵۰۰**	۰/۰۰۵	۰/۰۰۳					ACMEET
۰/۰۸۲	۱/۷۶۴***	۰/۰۳۲	۰/۰۵۶					ACIND
۰/۷۴۰	-۰/۳۳۳**	۰/۲۳۱	-۰/۰۷۷					BSize
۰/۱۱۰	-۱/۶۱۷**	۰/۰۳۱	-۰/۰۵۰					BIND
۰/۳۵۳				۰/۲۸۹				ضریب تعیین
۰/۲۴				۰/۲۱۳				ضریب تعیین تعدیل شده
۲/۲۵۸				۲/۲۸۳				دوربین واتسون

***،**،* به ترتیب معنی داری در ۹۹٪، ۹۵٪ و ۹۰٪ را نشان می‌دهد.

منبع: یافته‌های پژوهشگر

پیش‌فرض‌های مربوط به آزمون رگرسیون

با توجه به اینکه آماره دوربین واتسون ۲/۲۵ می‌باشد، بنابراین بین خطاهای الگوی رگرسیونی خود همبستگی وجود ندارد و عدم وجود همبستگی بین خطاها به عنوان یکی از پیش‌فرض‌های رگرسیون در خصوص مدل برازش شده پذیرفته می‌شود. نتایج آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد که ضریب تعیین به میزان ۰/۳۵۳ می‌باشد و این الگو توانسته است ۳۵/۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته را از طریق تغییرات متغیرهای مستقل تبیین نماید.

نتایج حاکی از این مطلب است که آماره t برای متغیر FIN برای مدل ۳ (۱/۱۷۳) و برای مدل ۴ (۱/۳۹۸) در $n=95$ و سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه گردید که مقدار آن کمتر از t جدول می‌باشد، ضمناً بتای محاسبه شده برای این متغیر در جدول ۳ منفی می‌باشد و این امر موجب تایید فرضیه دوم می‌شود. بدین معنا که هر چه تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بالاتر باشد پراکندگی پیش‌بینی‌های سود در طی سال مورد بررسی کمتر است. متغیر کنترلی ZMIJ که بیانگر بحران مالی شرکت است دارای رابطه مثبتی با پراکندگی پیش‌بینی سود است بدین معنی که هر چه بحران مالی شرکت بیشتر باشد انحراف پیش‌بینی‌های انجام شده طی سال بیشتر خواهد بود همان طور که در جدول ۳ مشاهده می‌شود بتای این متغیر دارای علامت مثبت می‌باشد. از میان متغیرهای مربوط به ویژگی‌های حاکمیتی انتظار می‌رود، هر چه سهم مدیران غیر موظف در هیئت مدیره بیشتر باشد (BIND) پراکندگی پیش‌بینی سود کمتر شود، توجیه این مطلب به این صورت می‌تواند باشد که هر چه تعداد اعضای هیئت مدیره مستقل‌تر باشند و وظیفه اجرایی در شرکت نداشته باشند پیش‌بینی‌ها بدون جانبداری و دقیق‌تر انجام می‌گیرد. این موضوع نیز حائز اهمیت است که رئیس هیئت مدیره، مدیر عامل شرکت نباشد که در نمونه مورد بررسی تمام شرکت‌ها دارای این ویژگی بوده‌اند.

۷- بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان داد که تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با ویژگی‌های سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت دارای ارتباطی معنادار است. بدین معنی که تخصص مالی اعضا منجر به صحت بیشتر پیش‌بینی سود و پراکندگی کمتر پیش‌بینی‌های انجام شده توسط مدیریت در طی یک سال می‌شود (این امر با نتیجه حاصل از تحقیق هرمن و همکاران ۲۰۱۳ مشابه است). بنابراین می‌توان چنین استدلال کرد که وجود کارشناسان مالی در کمیته حسابرسی؛ یعنی اعضایی که علاوه بر سوابق علمی تجربه و مهارت کافی داشته باشند، اثربخشی کمیته حسابرسی را بالا برده و به دنبال آن کیفیت گزارشگری مالی بیشتر شده و اطلاعات قابل اتکاتری در اختیار مدیریت قرار گرفته، و در نتیجه مدیریت پیش‌بینی‌های دقیق‌تری را ارائه خواهد داد. از این رو می‌توان گفت که یافته‌های پژوهش با نتایج مطالعات کلین (۲۰۰۷)، والاس و شی (۲۰۰۴) سازگار است چرا که آنان در تحقیقات خود دریافتند که اثربخشی کمیته حسابرسی به عواملی همچون شخصیت اعضا آن بستگی دارد و دانش و تحصیلات مالی و حسابداری نقشی موثر در انتشار اطلاعات قابل اتکا دارد.

بحث اصلی این پژوهش بررسی وجود موثر کمیته حسابرسی در شرکت به عنوان ساز و کاری مهم از نظام حاکمیت شرکت‌هاست طوری که فعالیت موثر این کمیته می‌تواند امکان تقویت و سلامت گزارشگری مالی را فراهم کند و استقلال حسابرسان را ارتقاء بخشد. کمیته حسابرسی یکی از مهمترین کمیته‌های هیئت مدیره است که مسئولیت نهایی نظارت بر کلیه فعالیت‌های شرکت را بر عهده دارد. تخصص و سابقه مالی اعضا از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است طوری که موضوع اصلی این پژوهش قرار گرفت. در کنار آن

استقلال اعضا هم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که در این تحقیق به عنوان متغیر کنترلی به همراه سایر مولفه‌های حاکمیت شرکتی من جمله استقلال هیئت مدیره، تعداد جلسات تشکیل شده طی سال توسط این کمیته و ... مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نتایج هم ارائه گردید. در اهمیت این متغیر کنترلی هم می‌توان گفت که استقلال کل اعضای این کمیته می‌تواند نقشی اساسی در ارتقای سیستم کنترل داخلی شرکت‌ها داشته باشد. همچنین با توجه به وظیفه‌ای که هیئت مدیره در سرپرستی فرایند افشا و ارائه‌ی اطلاعات دارد، این کمیته می‌تواند به استقرار سیستم‌های گزارشگری کارآمد به منظور ارائه‌ی اطلاعات شفاف و قابل اتکا با توجه به نیازهای استفاده‌کنندگان و سطح کمی و کیفی اطلاعات منتشر شده کمک کنند. چنین سیستم‌هایی باید به گونه‌ای طراحی شوند که بتوانند برای سهامداران بالقوه امکان ارزیابی عملکرد، و برای مقامات ناظر شامل سازمان بورس و اوراق بهادار و شرکت بورس اوراق بهادار تهران امکان نظارت را فراهم کنند.

به هر حال کمیته حسابرسی ساز و کار کنترلی نوینی در گزارشگری مالی محسوب می‌شود و علی‌رغم تایید فرضیه‌ها، پژوهش‌های بیشتری پیرامون این موضوع ضروری به نظر می‌رسد چرا که نتایج مختلفی در ادبیات وجود دارند که نشان می‌دهد رابطه‌ای بین برخی از ویژگی‌های کمیته حسابرسی و معیارهای گزارشگری مالی وجود ندارد. با این وجود این پژوهش ادبیات تخصص مالی در کمیته حسابرسی را گسترش می‌دهد.

پیشنهاد می‌شود سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران هنگام تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی به منظور اتکا به آن برای ارزیابی سهام شرکت و ... به عواملی همچون ویژگی‌های اعضای کمیته حسابرسی توجه کافی داشته باشند.

در فرآیند انجام پژوهش علمی، مجموعه شرایطی وجود دارد که خارج از کنترل محقق است ولی به طور بالقوه می‌تواند نتایج پژوهش را تحت تاثیر قرار دهد. مهمترین محدودیت این پژوهش مقطعی بودن داده‌ها (۱۳۹۲) و همچنین تعداد کم نمونه آماری است و این موضوع همان‌طور که در بخش مقدمه بیان شد به دلیل الزام جدید تشکیل کمیته حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق و بهادار است. از این رو نتایج این پژوهش قابلیت تعمیم کمتری دارد. لازم به توضیح است که برخی از داده‌ها بر اثر تورم نیاز به تعدیل دارد و عدم تعدیل آن می‌تواند محدودیت عمده‌ای برای انجام پژوهش محسوب گردد.

فهرست منابع

- ۱) اسدی، غلامحسین و مرتضی بیات، (۱۳۹۳)، "تاثیر محافظه‌کاری مدیریت بر پیش‌بینی‌های مدیریت از سود"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۱، صص. ۳۸-۱۹.
- ۲) ابراهیمی و همکاران (۱۳۹۳)، "راهنمای کاربردی کمیته حسابرسی"، تهران. انتشارات بورس.
- ۳) بهبودیان، جواد، (۱۳۷۸)، "آمار ناپارامتری"، انتشارات دانشگاه شیراز.

- (۴) تختائی، نصرالله، محمد تمیمی و زهرا موسوی، (۱۳۹۰)، "نقش کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی"، حسابدار رسمی، شماره ۱۵، صص. ۴۵-۵۶.
- (۵) حیدرپور، فرزانه و زیبا خواجه محمود، (۱۳۹۳)، "رابطه بین ویژگی‌های سود هرسهام توسط مدیریت بر ریسک و ارزش شرکت با هدف آینده‌نگری در تصمیم‌گیری"، فصلنامه دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره ۲۲، صص ۲۵-۴۶.
- (۶) خوش طینت، محسن و م. اکبری (۱۳۸۷)، "ارزیابی متغیرهای موثر بر اعتبار پیش‌بینی سود توسط مدیریت"، فصلنامه مطالعات حسابداری، شماره ۱۹، صص. ۲۱-۴۹.
- (۷) ساروخانی، باقر، (۱۳۸۲)، "روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی"، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- (۸) طالب نیا، قدرت اله، حمید رضا وکیلی فرد، و منصوره شهسواری، (۱۳۸۹)، "بررسی تأثیر وجود کمیته حسابرسی و جذب اعتماد سرمایه‌گذاران جهت سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران"، حسابداری مدیریت. سال سوم شماره ۴، صص. ۳۵-۴۸.
- (۹) علوی طبری، حسین و راضیه عصابخش، (۱۳۸۹)، "نقش کمیته حسابرسی و بررسی موانع ایجاد و به‌کارگیری آن در ایران"، پیشرفت‌های حسابداری. دوره دوم، شماره ۱، صص. ۱۷۷-۱۵۵.
- (۱۰) فرشادفر، عزت اله، (۱۳۸۰)، "اصول و روش‌های آماری چند متغیره"، انتشارات دانشگاه رازی.
- (۱۱) گجراتی، دامودار، (۱۹۸۳)، "مبانی اقتصادسنجی"، ترجمه حمید ابریشمی، انتشارات دانشگاه تهران، جلد دوم، چاپ هفتم: ۱۳۹۰.
- (۱۲) منصورفر، کریم، (۱۳۸۹)، روش‌های آماری، انتشارات دانشگاه تهران.
- (۱۳) مهدوی، غلامحسین، مجتبی حسینی، و زهره رئیسی، (۱۳۹۲)، "تأثیر ویژگی‌های حاکمیت شرکتی بر کیفیت سود پیش‌بینی شده به وسیله مدیریت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، فصلنامه حسابداری مدیریت، شماره ۱۶، صص. ۴۳-۶۰.
- (۱۴) ملکیان، اسفندیار و همکاران، (۱۳۸۹)، "عوامل موثر بر دقت سود پیش‌بینی شده توسط شرکت‌ها شواهدی از: بازار بورس و اوراق بهادار تهران"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۷ شماره ۶۱، صص. ۴۸-۲۳.
- 15) Abernthy, j. & eg. al., (2013), "Audit committee Financial Expertise and Properties of Analyst Earnings Forecasts, Journal of Advance in Accounting, 29(Spring), PP. 1-11
- 16) Abbott, j. Lawrence. Parker, Susan and Peters, Gray F., (2000), "The Effects of Audit Committee Activity and Independence on Corporate Fraud. Managerial, PP. 55-67 Finance, 26(26)
- 17) Abbott, L., Parker, S., & Peters, G., (2004), "Audit Committee Characteristics and Restatements", Auditing: A Journal of Practice & Theory, 23(1), PP. 69-87.
- 18) Barron, o. E., & Stuerke .P. S., (1998), "Dispersion in Analysts Earnings Forecasts as A Measure of Uncertainty", Journal of Accounting. Auditing and Finance, 13(Summer), PP. 254-270

- 19) Bedard, j., Chtourou, S. m., & Courteau, L. (2004), "The Effect of Audit Committee Expertise, Independence, and Activity on Aggressive Earnings Management", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23 (2), PP.13-35.
- 20) Behn, B., Choi, j. -H., & Kang, T. (2008). "Audit Quality and Properties of Analyst Earnings Forecasts", *The Accounting Review*, 83(2), PP.327-349.
- 21) Blue Ribbon Committee, (1999), "Report and Recommendation of The Blue Ribbon Committee on Improving The Effectiveness of Corporate Audit Committee", New York Stock Exchange and National Association of Securities Dealers.
- 22) Brown, L. D., (2001), "How Important is Past Analyst Forecast Accuracy?", *Financial Analyst Journal* (November/December), PP.44-49
- 23) Carcello, j., Hollingsworth, C., & Neal, T., (2006), "Audit Committee Financial Experts: A Closer Look Using Firm Designations", *Accounting Horizons*, 20(4), PP.351-373.
- 24) Comprix, j., Guo, j., Zhang, Y., & Zhou, N., (2012), "Accounting Expertise on Audit Committees and Expected Rates of Return on Pension Assets: Post 132R Evidence. Working Paper. Syracuse University.
- 25) Dechow, P., & Dichev, I. D., (2002), "The Quality of Accruals and Earnings: The Role of Accrual Estimation Errors", *The Accounting Review*, 77(Supplement), PP.35-59.
- 26) Defond, M. L., Hann, R. N., & Hu, X., (2005), "Does The Market Value Financial Expertise on Audit Committees of Boards of Directors?", *Journal of Accounting Research*, 43(2), PP. 153-193.
- 27) Farber, D., (2005), "Restoring Trust after Fraud: Does Corporate Governance Matter?", *The Accounting Review*, 80 (2), PP.539 -561.
- 28) Gompers, P., Ishii, J., & Metrick, A., (2003), "Corporate Governance and Equity Price", *Quarterly Journal of Economics*, 118(1), PP.107-155.
- 29) Hoitash, U., Hoitash, R., & Bedard, J. C., (2009), "Corporate Governance and Internal Control Over Financial Reporting :A Comparison of Regulatory Regimes", *The Accounting Review*, 84(3), PP.839-867.
- 30) Imhoff, E. A., & Lobo, G. J., (1992), "The Effect of Extant Earnings Uncertainty on Earnings Response Coefficients", *The Accounting Review*, 67(April), PP.427-439.
- 31) kelin, (2007), "Audit Committee, Board of Director Characteristics, and Earnings Management", *Journal of Accounting and Economics*, 33(3), PP. 375-400
- 32) Livingston, P., (2003), "Financial Experts on Audit Committees", *Financial Executive*, 19, PP.6-7
- 33) Wild, j., (1996), "The Audit Committee and Earnings Quality", *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 11(2), PP.247-276.
- 34) Wallance, N. Davidson., Xie, Biao., (2004), "Market Reaction to Voluntary Announcements of Financial Expertise", *Journal of Accounting and public policy*, 42(1), PP. 220-294.

یادداشت‌ها

¹. Corporate governance

². Audit committee

³. Effectiveness

⁴. Financial expertise

⁵. $\text{Net income} / \text{total assets} + 5.7 \text{ total debt} / \text{total assets} - 0.004 \text{ current asset} / \text{current liabilities} - 4.3 = - \text{ZMIJ}^1$